

มจร สุรนารีสาร

MCU SURANAREE JOURNAL

MSJ

ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 (มกราคม - เมษายน 2569) VOL.4 NO.1 (JANUARY - APRIL 2026)

ประสิทธิภาพการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี
ประจำจังหวัดนครราชสีมา

EFFICIENCY OF THE MANAGEMENT OF THE PALI PHRAPARIYATTIDHAM INSTITUTE IN
NAKHON RATCHASIMA PROVINCE

พระครูปริยัติสีมาภรณ์, พระมหาธงชัย สุนทรจําโร, สุริยะ ฆารมม
Phrakhrupariyattisimaphon, Phramaha Thogchai Sundaracar, Suriya Matham

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา
Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University,
Nakhon Ratchasima Campus, Thailand.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา

ISSN : 2985-1106 (Print) ISSN : 3088-1382 (Online)

ประสิทธิภาพการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีประจำจังหวัดนครราชสีมา

EFFICIENCY OF THE MANAGEMENT OF THE PALI PHRAPARIYATTIDHAM INSTITUTE IN NAKHON RATCHASIMA PROVINCE

พระครูปริยัติสีมาภรณ์¹, พระมหาธงชัย สุนทรจาโร² และ สุริยะ มาธรรม³
Phrakhrupariyattisimaphon¹, Phramaha Thogchai Sundaracar² and Suriya Matham³

(Received: April 23, 2026; Revised: April 29, 2026; Accepted: April 30, 2026)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษากระบวนการบริหารจัดการ (2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารจัดการกับประสิทธิภาพการจัดการ และ (3) นำเสนอประสิทธิภาพการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ประจำจังหวัดนครราชสีมา ระเบียบวิธีวิจัยเป็นแบบผสมผสานวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถาม ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.93 จากกลุ่มตัวอย่างได้แก่ นักเรียนพระปริยัติธรรม จำนวน 167 รูป วิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ การวิจัยเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 9 รูปหรือคน สรุปเป็นความเรียงผลการวิจัยพบว่า

1) ระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ประจำจังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.58$)

2) ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารจัดการกับประสิทธิภาพการจัดการสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ประจำจังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์กันเชิงบวกอยู่ในระดับมาก ($r=0.836^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

3) แนวทางการส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ประจำจังหวัดนครราชสีมา พบว่า ด้านคุณภาพงาน พบว่า การพัฒนาศักยภาพบุคลากรทั้งสายบริหารและสายวิชาการให้มีความรู้เท่าทันกับมาตรฐานของแม่กองบาลีสนามหลวง ด้านปริมาณงาน พบว่า การใช้ระบบฐานข้อมูลในการบริหารจัดการปริมาณงาน ด้านเวลา พบว่า การจัดทำปฏิทินปฏิบัติงานที่ชัดเจนลดความซ้ำซ้อนของภารกิจ เพื่อให้เกิดความคล่องตัวต่อเวลาเรียน ด้านค่าใช้จ่าย พบว่า การบริหารจัดการค่าใช้จ่ายภายใต้ระเบียบปฏิบัติที่เคร่งครัดและโปร่งใสตรวจสอบได้

คำสำคัญ : การบริหารจัดการ, ประสิทธิภาพ, สำนักศาสนศึกษา

¹⁻³ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา / Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Ratchasima Campus, Thailand.
Corresponding author, e-mail: 6706204102@mcu.ac.th Tel. 0634939422

Abstract

This research aims to : (1) study the level of management of the Pali language studies, (2) study the relationship between management and the efficiency of management, and (3) promote the efficiency of management of the Pali language studies department of the Buddhist monastic education center in Nakhon Ratchasima province. The research methodology is a mixed-methods approach, combining quantitative research using a questionnaire with a reliability coefficient of 0.93 from a sample of 167 Buddhist monastic students. Data was analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, and correlation coefficient. Qualitative research involved interviews with 9 key informants, summarized in narrative form. The research findings revealed that:

1) The overall efficiency level of the management of the Pali language section of the Buddhist monastic education center in Nakhon Ratchasima Province was found to be high ($\bar{X}=3.58$).

2) The relationship between management and the efficiency of the management of the Pali language section of the Buddhist monastic education center in Nakhon Ratchasima Province showed a strong positive correlation ($r=0.836^{**}$) at the 0.01 statistical significance level, thus accepting the hypothesis.

3) Guidelines for promoting the efficiency of the management of the Pali language section of the Buddhist monastic education center in Nakhon Ratchasima Province were found to be effective in the following aspects: Regarding work quality, it was found that: Developing the potential of personnel in both administrative and academic fields to be knowledgeable and up-to-date with the standards of the Pali Examination Board; Regarding workload, it was found that: Using a database system to manage workload; Regarding time, it was found that: Creating a clear work calendar to reduce duplication of tasks and to improve flexibility in class time; and Regarding expenses, it was found that: Managing expenses under strict and transparent regulations that are auditable.

Keywords: Efficiency, Management, Office of Religious Studies

บทนำ

ในยุคโลกาภิวัตน์ที่โลกขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมและสังคมฐานความรู้ตามแนวทางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ การจัดการศึกษาจึงไม่ได้เป็นเพียงการส่งต่อวิชาชีวะ แต่คือการสร้างทรัพยากรมนุษย์ที่มีความสมบูรณ์ทั้งด้านสติปัญญาและจริยธรรมเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ซึ่งการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีถือเป็นรากฐานทางปัญญาที่สำคัญยิ่งของสังคมไทยมาแต่อดีต (กระทรวงศึกษาธิการ, 2549) โดยมีวัดเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้และมีพระสงฆ์เป็นผู้ถ่ายทอดสรรพวิชา การศึกษาในรูปแบบนี้ต้องอาศัยความพากเพียรอย่างสูงในการทำความเข้าใจโครงสร้างภาษาที่ซับซ้อน ทั้งการท่องจำหลักไวยากรณ์ การจำแนกธาตุ วิภัติ และปัจจัย เพื่อให้สามารถเข้าถึงคัมภีร์พระพุทธศาสนาได้อย่างถ่องแท้ กระบวนการเรียน

การสอนที่มีระเบียบวินัยเคร่งครัดนี้จึงเป็นการหล่อหลอมให้ผู้เรียนเกิดความเจริญงอกงามในทุกมิติ ทั้งด้านความรู้ เจตคติ และค่านิยมที่เกื้อกูลต่อส่วนรวม อันเป็นการสร้างภูมิปัญญาที่หยั่งรากลึกให้แก่สังคมไทย ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วในปัจจุบัน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2541)

นอกจากคุณค่าด้านการสืบทอดภูมิปัญญาแล้ว การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลียังเป็นเสาหลักสำคัญที่ธำรงความมั่นคงของพระพุทธศาสนาในระดับสากล เนื่องจากภาษาบาลีคือ ภาษาแม่ ที่ใช้รักษาพุทธพจน์และพระไตรปิฎกฝ่ายเถรวาทให้คงความบริสุทธิ์ ป้องกันความคลาดเคลื่อนจากการแปลเป็นภาษาท้องถิ่นที่อาจเปลี่ยนไปตามกาลเวลา การศึกษาบาลีจึงเปรียบเสมือนการรักษาต้นฉบับแห่งความจริงเพื่อเป็นมาตรฐานในการตรวจสอบหลักธรรมให้ยั่งยืนสืบไป อีกทั้งในมิติทางสังคมและการปกครอง คณะสงฆ์และภาครัฐได้ให้ความสำคัญกับการยกระดับวิทยฐานะของผู้ศึกษา โดยมีพระมหากรุณาธิคุณจากพระมหากษัตริย์ในการพระราชทานสถาปนาสมณศักดิ์และตั้งเปรียญธรรม ซึ่งเป็นเกียรติประวัติสูงสุดแก่วงศ์ตระกูลของผู้เรียน ควบคู่ไปกับการสนับสนุนทางกฎหมายผ่านพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ. 2562 ที่รับรองวิทยฐานะทางโลกให้สอดคล้องกับวุฒิการศึกษาของชาติ โดยผู้สอบได้เปรียญธรรม 3 ประโยคมีวิทยฐานะเทียบเท่ามัธยมศึกษาตอนปลาย และเปรียญธรรม 9 ประโยคเทียบเท่าระดับปริญญาตรี ส่งผลให้พระภิกษุสามเณรเป็นบุคลากรที่มีคุณภาพ มีฐานะทางสังคมที่สูงขึ้น และพร้อมเป็นกำลังสำคัญในการเผยแผ่ศาสนาธรรมและพัฒนาชาติบ้านเมืองอย่างมีเกียรติภูมิ (สำนักกฎหมาย, 2562)

ในยุคโลกาภิวัตน์ที่ขับเคลื่อนด้วยเศรษฐกิจและสังคมฐานความรู้ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพควบคู่ไปกับเทคโนโลยีสารสนเทศถือเป็นยุทธศาสตร์สำคัญตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ การศึกษาไทยซึ่งมีรากฐานจากวัดและวังมาแต่โบราณจึงต้องปรับตัวสู่ความเป็นเลิศ โดยเฉพาะการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีอันเป็นหัวใจหลักในการสืบทอดพุทธจักรและรักษาความมั่นคงของพระพุทธศาสนา เนื่องจากภาษาบาลีเป็นภาษาที่จารึกพุทธพจน์และพระไตรปิฎกฝ่ายเถรวาทไว้อย่างบริสุทธิ์ ช่วยป้องกันความคลาดเคลื่อนในการแปลคำสอนสู่ภาษาท้องถิ่น การศึกษาบาลีจึงไม่ใช่เพียงการเรียนรู้ภาษา แต่คือการบ่มเพาะความ پاکเพียรผ่านการท่องจำหลักไวยากรณ์ที่ซับซ้อนและการวิเคราะห์ธาตุวิภัตติปัจจัย เพื่อผลิตบุคลากรผู้มีความรู้ลึกซึ้งในการเผยแผ่ศาสนาธรรมที่ถูกต้อง ปัจจุบันภาครัฐได้ยกระดับเกียรติภูมิของการศึกษาแผนกนี้ด้วยการรับรองวิทยฐานะตามพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ. 2562 โดยกำหนดให้ผู้สอบได้เปรียญธรรม 3 ประโยค (ป.ธ.3) มีวุฒิเทียบเท่ามัธยมศึกษาตอนปลาย และเปรียญธรรม 9 ประโยค (ป.ธ.9) เทียบเท่าระดับปริญญาตรี พร้อมทั้งได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากพระมหากษัตริย์ในการพระราชทานสมณศักดิ์และตั้งเปรียญธรรม นำมาซึ่งชื่อเสียงและเกียรติประวัติอันสูงส่งแก่ผู้ศึกษาและวงศ์ตระกูล (กระทรวงศึกษาธิการ, 2561)

อย่างไรก็ตาม แม้การศึกษาภาษาบาลีจะมีเกียรติและศักดิ์ศรีมาช้านาน แต่ในปัจจุบันกลับเผชิญวิกฤตการณ์สำคัญเมื่อสถิติผู้เข้าสอบและผู้สอบได้ลดลงอย่างต่อเนื่อง ดังจะเห็นได้จากสถิติช่วงปี พ.ศ. 2566-2568 ที่จำนวนผู้เข้าสอบลดจาก 684 รูป เหลือเพียง 320 รูป (กองบาลีสนามหลวง, 2568) สาเหตุหลักเกิดจากความยากของเนื้อหาและค่านิยมที่เปลี่ยนแปลงไปตามกระแสเทคโนโลยี ทำให้ศาสนทายาทขาดแรงจูงใจและฉันทะในการเล่าเรียน ประกอบกับตัวเลือกทางการศึกษาที่หลากหลายในปัจจุบันดึงดูดความสนใจไปจากวิชาดั้งเดิม ปัญหาเหล่านี้สะท้อนชัดในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมาที่การจัดการเรียนการสอนยังกระจัดกระจายและขาดความต่อเนื่อง สำนักเรียนส่วนใหญ่ยังขาดวิสัยทัศน์ที่ทันสมัย พันธกิจไม่สอดคล้องกับยุคสมัย และบุคลากรผู้สอนขาดการพัฒนารูปแบบการสอนให้น่าสนใจ ตลอดจนปัญหาการบวชเรียนที่ลดน้อยลงเนื่องจากผู้ปกครองนิยมส่งบุตรหลานเข้าสู่ระบบการศึกษาภาคบังคับทางโลกมากกว่า หากสถานการณ์ยังคงเป็นเช่นนี้ต่อไป ย่อมส่งผลกระทบโดยตรงต่อการสืบทอดคำสอนในพระไตรปิฎกที่อาจถูกตีความผิดพลาดได้ง่าย

เนื่องจากชาวผู้เชียวชาญภาษาบาลีที่รู้จริง การเร่งปรับปรุงหลักสูตร พัฒนาบุคลากร และสร้างแรงจูงใจในการศึกษาจึงเป็นภารกิจเร่งด่วนเพื่อรักษาภูมิปัญญาทางธรรมให้ดำรงอยู่ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่ได้อย่างยั่งยืน (พระปลัดสัมฤทธิ์ เทวธมโม (เปจิตตัง), 2533)

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้นนั้นทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาเกี่ยวกับ “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ประจำจังหวัดนครราชสีมา” พร้อมทั้งศึกษาวิเคราะห์สภาพปัญหาและอุปสรรคในการส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ประจำจังหวัดนครราชสีมาเพื่อจะได้นำผลที่ได้จากการศึกษาวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ประจำจังหวัดนครราชสีมา ให้ประสบความสำเร็จยิ่ง ๆ ขึ้นไป และเป็นแนวทางการศึกษาแก่สำนักเรียนอื่น ๆ อีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ประจำจังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารจัดการกับประสิทธิภาพการจัดการสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ประจำจังหวัดนครราชสีมา
3. เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ประจำจังหวัดนครราชสีมา

การทบทวนวรรณกรรม

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการ จากหนังสือ ตำรา เอกสารทางวิชาการ เพื่อสนับสนุนการทำวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์ตามแผนยุทธศาสตร์ปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์จังหวัดนครราชสีมา” มีประเด็นที่ได้นำเสนอไว้ดังนี้

พระนรินทร์ โชติปาโล (ศรีสุวรรณกุล) (2566) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรม ประจำจังหวัดสิงห์บุรี แห่งที่ 1 วัดอัมพวัน” ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพทั่วไปของการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดสิงห์บุรีแห่งที่ 1 วัดอัมพวัน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.37 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.48

พระครูปลัดเฉลิมพร อภิวิโร (แป้นกลม) (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ของคณะสงฆ์วัดประยุรวงศาวาสวรวิหาร กรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.39$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน

พระมหาวัชชัย ธมฺมจาโร (คุณพิมาย) (2567) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ประจำจังหวัดนครราชสีมา” ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างส่งเสริมการจัดการศึกษากับการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ประจำจังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวก อยู่ในระดับสูงมาก ($R=0.836^{**}$)

พระมหานิกร ฐานุตโตโร (ศรีราช) (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 15” ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างโดยการหาค่าสหสัมพันธ์ Pearson พบว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) มีค่า 0.895 ซึ่งแสดงว่าปัจจัยที่ส่งผล คือ หลักการบริหารจัดการ POSDC กับ ประสิทธิภาพการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนก

บาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 มีความสัมพันธ์กัน และมีความสัมพันธ์กันในระดับสูงมาก และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) แล้วพบว่ามีค่า 0.900 ซึ่งแสดงว่า ปัจจัยที่ส่งผล คือ หลักธรรม คือ อิทธิบาทธรรม 4 กับประสิทธิผลการพัฒนาการจัด การศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 มีความสัมพันธ์ กัน และมีความสัมพันธ์กันในระดับสูงมาก

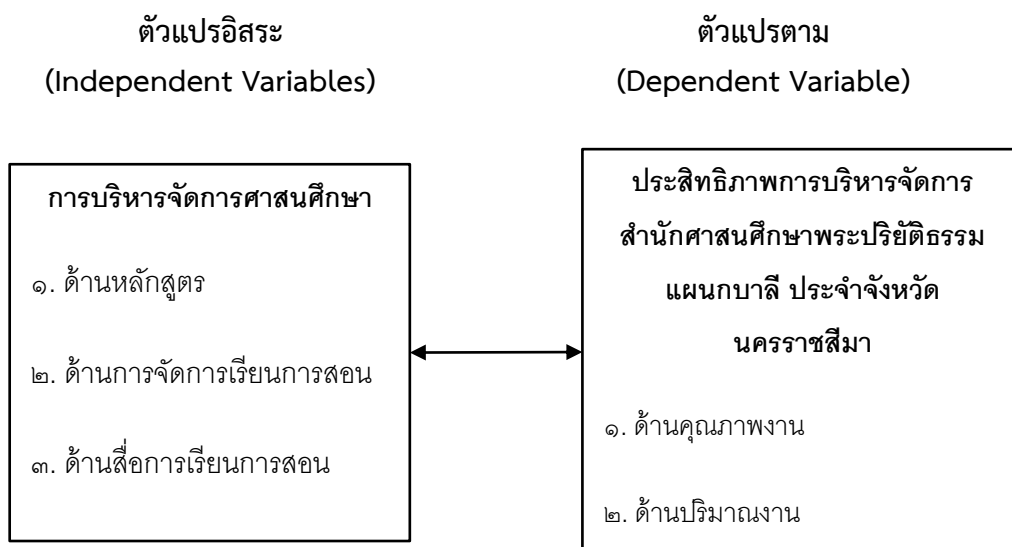
พระศรีรัตนวิมล (วีรภัทร รตนบุญ) (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “กลยุทธ์การบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ที่มีผลงานดีเด่นของคณะสงฆ์จังหวัดสมุทรปราการ” ผลการวิจัยพบว่า การจัดการกิจกรรมเสริมหลักสูตร การพัฒนาตำราให้ เรียนรู้ได้ง่าย การพัฒนาสื่อการสอน การส่งเสริมให้ครูสอนพัฒนาการศึกษาของตนให้สูงขึ้น การคัดเลือกครูสอนที่มีความรู้ความสามารถ การสร้างขวัญกำลังใจให้ครูสอน และการยกย่องเชิดชูครูสอน

พระสมชาย ขนติสรโน (มะลิซ้อน) (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารจัดการสำนักเรียนบาลีวัดโมลีโลกยาราม ในภาวะวิฤตูปติใหม่” ผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการสำนักเรียนบาลีวัดโมลีโลกยารามในภาวะวิฤตูปติใหม่ มีดังนี้ บุคลากรเป็นระบบออนไลน์ผ่านอินเทอร์เน็ต หรือแอปพลิเคชันต่าง ๆ เพื่อลดการปฏิสัมพันธ์กัน มีการแยกห้องย่อยในแต่ละชั้นเรียนมากกว่าเดิม เว้นระยะห่าง ใช้สื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยในการจัดการเรียนการสอนทางระบบออนไลน์ เช่น เฟซบุ๊ก ยูทูบ ชุม เป็นต้น มีการกระจายไปอบรมที่ต่างจังหวัดแทน เพื่อลดความแออัดในสำนักเรียนวัดโมลีโลกยาราม การทดสอบโดยใช้ระบบการสอบออนไลน์ การส่งการบ้านออนไลน์

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ประกอบด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) จากแบบสอบถาม (Questionnaire) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เป็นการศึกษาเกี่ยวกับ “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ประจำจังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าโดยมีขั้นตอนดำเนินงานดังนี้

การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร คือ นักเรียนปริยัติธรรม แผนกบาลี จำนวน 388 รูป (สำนักงานเจ้าคณะอำเภอเมือง, 2568)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนปริยัติธรรม แผนกบาลี ซึ่งได้มาโดยการคำนวณหาจำนวนกลุ่มตัวอย่าง ประชากร โดยใช้สูตรของ ทาโร่ ยามานะ (Yamane, 1973) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 197 รูป

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามกรอบของ “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ประจำจังหวัดนครราชสีมา” โดยแบบออกเป็น 4 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Check List) ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการ จำนวน 4 ด้าน ด้านละ 5 ข้อ รวมเป็น 20 ข้อ ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ประจำจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 4 ด้าน ด้านละ 5 ข้อ รวมเป็น 20 ข้อ ตอนที่ 4 แบบสอบถามปลายเปิด (Open Ended Questionnaire) ให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรค พร้อมทั้งข้อเสนอแนะ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 จัดเตรียมเครื่องมือตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบสอบถาม ตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการแจกแบบสอบถาม

3.2 ผู้วิจัยเสนอติดต่อขอหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา เพื่อขออนุญาตและขอความร่วมมือถึงเจ้าคณะอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อเข้าแจกแบบสอบถาม (Questionnaire)

3.3 ตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วนของแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่รับกลับมา ก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีการทางสังคมศาสตร์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) สำหรับอธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างและพรรณนา ประสิทธิภาพการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ประจำจังหวัดนครราชสีมา สถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) (สิน พันธ์พิณิจ, 2557)

4.2 สถิติอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้สำหรับการวิเคราะห์ความสัมพันธ์และการทดสอบสมมติฐาน โดยพิจารณาระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ประจำจังหวัดนครราชสีมา ว่ามีมากน้อยเพียงใด โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหพันธ์ (Correlation

Coefficient)

วัดระดับความสัมพันธ์ของตัวแปร และผู้วิจัยได้เลือกใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) เพื่อทดสอบสมมติฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ โดยทั่วไป นิยมใช้สัญลักษณ์ (r) แทนค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของกลุ่มการบอกระดับหรือขนาดของความสัมพันธ์ จะใช้ตัวเลขของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ หากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าเข้าใกล้ -1 หรือ +1 แสดงถึงการมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง แต่หากมีค่าเข้าใกล้ 0 แสดงถึงการมีความสัมพันธ์กันในระดับน้อย หรือไม่มีเลย สำหรับการพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ใช้เกณฑ์ดังนี้

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.81 - 1.00 หมายถึง มีความสัมพันธ์ในระดับมาก

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.51 - 0.80 หมายถึง มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.21 - 0.50 หมายถึง มีความสัมพันธ์ในระดับน้อย

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.01 - 0.20 หมายถึง มีความสัมพันธ์ในระดับน้อยมาก

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.00 หมายถึง ไม่มีความสัมพันธ์

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิด (Open Ended Question) วิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท นำเสนอเป็นความเรียง ประกอบตาราง โดยการแจกแจงความถี่ของผู้ตอบคำถามปลายเปิดตามลำดับความสำคัญ

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

5.1 ค่าความถี่ (Frequency)

5.2 ค่าร้อยละ (Percentage)

5.3 ค่าเฉลี่ย (Mean)

5.4 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: SD) และ

5.5 สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้านการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ในการวิจัยครั้งนี้ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงกับผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ เป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการวิจัย จำนวน 9 รูปหรือคน

2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi-Structured Interview Form) โดยสัมภาษณ์เกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีประจำจังหวัดนครราชสีมา

3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ขอนหนังสือจาก มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา ถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการให้สัมภาษณ์

3.2 ทำการนัดวัน เวลาและสถานที่กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) และดำเนินการสัมภาษณ์ตามวัน เวลา และสถานที่ที่กำหนดนัดไว้ จนครบทุกประเด็น โดยใช้วิธีการจดบันทึกและการบันทึกเสียงประกอบการสัมภาษณ์

3.3 นำข้อมูลดิบที่ได้มารวบรวมเพื่อวิเคราะห์โดยวิธีการที่เหมาะสมและนำเสนอต่อไป

4 การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 นำข้อมูลที่ได้จากสัมภาษณ์ ทำการถอดเสียงและบันทึกเป็นข้อความ จำแนกเป็นประเด็น แล้วเรียบเรียงเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย

4.2 วิเคราะห์คำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท (Context)

4.3 สังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยและนำเสนอต่อไป

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับ ประสิทธิภาพการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ประจำจังหวัดนครราชสีมา ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1. ข้อที่ 2. และข้อที่ 3 ตามลำดับดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 ระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ประจำจังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวม

(n=197)

ที่	ประสิทธิภาพการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ประจำจังหวัดนครราชสีมา	ระดับการปฏิบัติ		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1.	ด้านคุณภาพงาน	3.56	0.56	มาก
2.	ด้านปริมาณงาน	3.61	0.62	มาก
3.	ด้านเวลา	3.57	0.62	มาก
4.	ด้านค่าใช้จ่าย	3.54	0.58	มาก
	โดยภาพรวม	3.58	0.54	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า นักเรียนมีระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ประจำจังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.58$, S.D.=0.54) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก ทุกด้าน

วัตถุประสงค์ที่ 2. ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารจัดการกับประสิทธิภาพการจัดการสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ประจำจังหวัดนครราชสีมา

(n=197)

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (p)				
	ด้านคุณภาพงาน	ด้านปริมาณงาน	ด้านเวลา	ด้านค่าใช้จ่าย	โดยภาพรวม
ด้านหลักสูตร	0.627**	0.699**	0.629**	0.673**	0.792**
ด้านการจัดการเรียนการสอน	0.752**	0.792**	0.749**	0.898**	0.846**
ด้านสื่อการเรียนการสอน	0.851**	0.753**	0.715**	0.771**	0.854**
ด้านการวัดผลและประเมินผล	0.794**	0.751**	0.805**	0.709**	0.784**
โดยภาพรวม	0.746**	0.843**	0.711**	0.803**	0.836**

** ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 (2 tailed)

จากตารางที่ 2 พบว่า การบริหารจัดการ โดยภาพรวม กับประสิทธิภาพการจัดการสำนักศาสนศึกษา พระปริยัติธรรม แผนกบาลี ประจำจังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์กันเชิงบวกอยู่ในระดับ มาก ($r=0.836^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

วัตถุประสงค์ที่ 3 ประสิทธิภาพการจัดการสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ประจำจังหวัด นครราชสีมา พบว่า 1) ด้านคุณภาพงาน พบว่า การยกระดับคุณภาพงานจำเป็นต้องพึ่งพาการพัฒนาศักยภาพ บุคลากรทั้งสายบริหารและสายวิชาการให้มีความรู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม รวมถึงการสร้างระบบ ประกันคุณภาพการศึกษาภายในที่มีตัวชี้วัดสอดคล้องกับมาตรฐานของแม่กองบาลีสนามหลวง 2) ด้านปริมาณ งาน พบว่า การใช้ระบบฐานข้อมูลดิจิทัลในการจัดการกับภาระงานที่เพิ่มขึ้น จะช่วยให้การบริหารจัดการ ปริมาณงานการศึกษาบาลีบรรลุผลสัมฤทธิ์ได้อย่างเป็นรูปธรรม ส่งเสริมให้การศึกษาภาษาบาลีคงอยู่เป็น รากฐานสำคัญของคณะสงฆ์ 3) ด้านเวลา พบว่า การจัดทำปฏิทินปฏิบัติงานที่ชัดเจนลดความซ้ำซ้อนของ ภารกิจ เพื่อให้เกิดความคล่องตัวต่อเวลาเรียน 4) ด้านค่าใช้จ่าย พบว่า การบริหารจัดการค่าใช้จ่ายภายใต้ ระเบียบปฏิบัติที่เคร่งครัดและโปร่งใสตรวจสอบได้ การจัดลำดับความสำคัญของรายจ่าย หางบประมาณ สนับสนุนจากภายนอก นอกเหนือจากงบประมาณอุดหนุนจากรัฐบาลที่อาจไม่เพียงพอต่อการดำเนินงาน

อภิปรายผล

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1. ระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนก บาลี ประจำจังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.58$, $S.D.=0.54$) เมื่อพิจารณาเป็น รายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระนรินทร์ โชติปาโล (ศรีสุวรรณกุล) (2566) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรม ประจำจังหวัดสิงห์บุรี แห่งที่ 1 วัด อัมพวัน” ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพทั่วไปของการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดสิงห์บุรีแห่งที่ 1 วัดอัมพวัน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.37 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.48 และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูปลัดเฉลิมพร อภิวิโร (แป้นกลม) (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ของคณะสงฆ์วัดประยุรวงศาวาสวรวิหาร กรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.39$) เมื่อพิจารณาเป็น รายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2. ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารจัดการกับประสิทธิภาพการจัดการสำนักศาสน ศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ประจำจังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์กันเชิงบวกอยู่ใน ระดับมาก ($r=0.836^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของ พระมหาวัชชัย ธมฺมจาโร (คุณพิมาย) (2567) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมการจัดการศึกษา ของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ประจำจังหวัดนครราชสีมา” ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่าง การส่งเสริมการจัดการศึกษากับการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีประจำจังหวัด นครราชสีมา โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวก อยู่ในระดับสูงมาก ($R=0.836^{**}$) จึงยอมรับสมมติฐานการ วิจัย และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหานิกธ ฐานุตโร (ศรีราช) (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิผล การพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 15” ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างโดยการหาค่าสหสัมพันธ์ Pearson พบว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) มี ค่า 0.895 ซึ่งแสดงว่าปัจจัยที่ส่งผล คือ หลักการบริหารจัดการ POSDC กับ ประสิทธิภาพผลการพัฒนาการ จัด การศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 มีความสัมพันธ์กัน และมี

ความสัมพันธ์กันในระดับสูงมาก และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) แล้วพบว่ามีความสัมพันธ์ 0.900 ซึ่งแสดงว่า ปัจจัยที่ส่งผล คือ หลักสูตร คือ อิทธิบาทธรรม 4 กับประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการ การศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 มีความสัมพันธ์ กัน และมีความสัมพันธ์กันในระดับสูงมาก

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3. แนวทางการส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ประจำจังหวัดนครราชสีมา พบว่า 1) ด้านคุณภาพงาน พบว่า การยกระดับคุณภาพงานจำเป็นต้องพึ่งพาการพัฒนาศักยภาพบุคลากรทั้งสายบริหารและสายวิชาการให้มีความรู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม รวมถึงการสร้างระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในที่มีตัวชี้วัดสอดคล้องกับมาตรฐานของแม่กองบาลีสนามหลวง 2) ด้านปริมาณงาน พบว่า การใช้ระบบฐานข้อมูลดิจิทัลในการจัดการกับภาระงานที่เพิ่มขึ้น จะช่วยให้การบริหารจัดการปริมาณงานการศึกษาบาลีบรรลุผลสัมฤทธิ์ได้อย่างเป็นรูปธรรม ส่งเสริมให้การศึกษาภาษาบาลีคงอยู่เป็นรากฐานสำคัญของคณะสงฆ์ 3) ด้านเวลา พบว่า การจัดทำปฏิทินปฏิบัติงานที่ชัดเจนลดความซ้ำซ้อนของภารกิจ เพื่อให้เกิดความคล่องตัวต่อเวลาเรียน 4) ด้านค่าใช้จ่าย พบว่า การบริหารจัดการค่าใช้จ่ายภายใต้ระเบียบปฏิบัติที่เคร่งครัดและโปร่งใสตรวจสอบได้ การจัดลำดับความสำคัญของรายจ่าย หางบประมาณสนับสนุนจากภายนอก นอกเหนือจากงบประมาณอุดหนุนจากรัฐบาลที่อาจไม่เพียงพอต่อการดำเนินงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระศรีรัตนวิมล (วีรภัทร รตนบุญโย)** (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “กลยุทธ์การบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ที่มีผลงานดีเด่นของคณะสงฆ์จังหวัดสมุทรปราการ” ผลการวิจัยพบว่า การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร การพัฒนาตำราให้ เรียนรู้ได้ง่าย การพัฒนาสื่อการสอน การส่งเสริมให้ครูสอนพัฒนาการศึกษาของตนให้สูงขึ้น การคัดเลือกครูสอนที่มีความรู้ความสามารถ การสร้างขวัญกำลังใจให้ครูสอน และการยกย่องเชิดชูครูสอน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระสมชาย ขนติสรโณ (มะลิซ้อน)** (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารจัดการสำนักเรียนบาลีวัดโมลีโลกยาราม ในภาวะวิถีปกติใหม่” ผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการสำนักเรียนบาลีวัดโมลีโลกยารามในภาวะวิถีปกติใหม่ มีดังนี้ บูรณาการเป็นระบบออนไลน์ผ่านอินเทอร์เน็ต หรือแอปพลิเคชันต่าง ๆ เพื่อลดการปฏิสัมพันธ์กัน มีการแยกห้องย่อยในแต่ละชั้นเรียนมากกว่าเดิม เว้นระยะห่าง ใช้สื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยในการจัดการเรียนการสอนทางระบบออนไลน์ เช่น เฟซบุ๊ก ยูทูบ ชูม เป็นต้น มีการกระจายไปอบรมที่ต่างจังหวัดแทน เพื่อลดความแออัดในสำนักเรียนวัดโมลีโลกยาราม การทดสอบโดยใช้ระบบการสอบออนไลน์ การส่งการบ้านออนไลน์

องค์ความรู้ใหม่

แผนภาพที่ 1 : องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย

จากแผนภาพที่ 1 ผู้วิจัยสามารถอธิบายเกี่ยวกับ “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ประจำจังหวัดนครราชสีมา” พบว่า การยกระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการจำเป็นต้องพัฒนาอย่างบูรณาการใน 4 ด้านหลัก ได้แก่ ด้านหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดผลและประเมินผล โดยด้านหลักสูตรมุ่งเน้นการวางโครงสร้างวิชาการให้สอดคล้องกับมาตรฐานการสอนบาลี กำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ชัดเจน และจัดลำดับเนื้อหาอย่างเป็นระบบ ส่วนด้านการจัดการเรียนการสอนให้ความสำคัญกับการออกแบบรูปแบบการสอนที่เหมาะสมกับธรรมชาติของภาษาบาลี ส่งเสริมทั้งความรู้ ความเข้าใจ และทักษะการวิเคราะห์ ขณะเดียวกันได้พัฒนาสื่อการเรียนรู้ให้มีความทันสมัย เข้าถึงง่าย และเอื้อต่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งจัดระบบการวัดผลและประเมินผลที่มีเกณฑ์ชัดเจน โปร่งใส และสามารถสะท้อนผลเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงได้อย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อบูรณาการทั้ง 4 ด้านเข้าด้วยกัน จึงส่งผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการในมิติด้านคุณภาพงานและปริมาณงาน โดยช่วยยกระดับมาตรฐานทางการศึกษาและขยายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้น พร้อมทั้งสามารถควบคุมระยะเวลาการดำเนินงานและบริหารงบประมาณให้เกิดความคุ้มค่าสะท้อนให้เห็นว่าการบริหารจัดการเชิงวิชาการที่มีระบบและใช้ข้อมูลเป็นฐาน คือกลไกสำคัญในการพัฒนาสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ประจำจังหวัดนครราชสีมา” ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

1. ควรการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ในพื้นที่อื่น
2. ควรศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี
3. ควรศึกษาแนวทางการส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ในพื้นที่อื่นต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2541). *การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี*. กรุงเทพมหานคร: กรมการศาสนา.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2549). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542*. กรุงเทพมหานคร: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). *การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี*. กรุงเทพมหานคร: กรมการศาสนา.
- กองบาลีสนามหลวง. (2568). *บัญชีแสดงผลการสอบประโยคบาลีสนามหลวง พ.ศ. 2568*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการแม่กองบาลีสนามหลวง.
- พระครูปลัดเฉลิมพร อภิวิโร (แป้นกลม). (2562). *ประสิทธิภาพการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ของคณะสงฆ์วัดประยุรวงศาวาสวรวิหาร กรุงเทพมหานคร*. สารนิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระนรินทร์ โชติปาโล (ศรีสวรรค์กุล). (2566). *การพัฒนาการบริหารจัดการสำนักปฏิบัติธรรม ประจำจังหวัดสิงห์บุรี แห่งที่ 1 วัดอัมพวัน*. สารนิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระปลัดสมฤทธิ์ เทวธมโม (เปจิตตัง). (2533). *รวมบทความวิชาการโครงการสัมมนาวิชาการผลงานวิจัยและวิทยานิพนธ์ดีเด่น*. พระนครศรีอยุธยา: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาวัชชัย ธมมจาโร (คุณพิมาย). (2567). *การส่งเสริมการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ประจำจังหวัดนครราชสีมา*. สารนิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหานิกุล ฐานุตโร (ศรีราช). (2561). *ประสิทธิผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 15*. ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระศรีรัตนวิมล (วีรภัทร รตนบุญ). (2562). *กลยุทธ์การบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ที่มีผลงานดีเด่นของคณะสงฆ์จังหวัดสมุทรปราการ*. ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระสมชาย ขนติสรโณ (มะลิซ้อน). (2564). *รูปแบบการบริหารจัดการสำนักเรียนบาลีวัดโมลีโลกยาราม ในภาวะวิถีปกติใหม่*. สารนิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักกฎหมาย. (2562). *พระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ.2562*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.
- สำนักงานเจ้าคณะอำเภอเมือง. (2568). *สถิติข้อมูลนักเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา*. เข้าถึงได้จาก <http://www.lecture.cs.buu.ac.th>
- สิน พันธุ์พินิจ. (2557). *เทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร: บริษัท จูนพับลิชชิง จำกัด.
- Taro Yamane. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. Tokyo: Aoyama Gakuin University.